Den retoriska metoden (al-uslūb al-bayānī)

Den som tolkar Koranen med retorisk metod fokuserar på att visa Koranens vältalighet, samspelet mellan dess ord och begrepp, samt hur betydelsen av ett och samma begrepp kan variera beroende på kontext. Tolkaren väljer den mest passande betydelsen, förklarar Guds visdom i att vissa ord kommer före eller efter andra, varför vissa ord är bestämda eller obestämda, och analyserar även betydelsen av partiklar och bokstäver.

Denna metod utforskar de stilistiska drag som genomsyrar Koranen och som visar dess mirakulösa uttryckskraft. Den har stor betydelse i att försvara Koranen och bemöta tvivel, och den framhäver Koranens storhet genom att Gud – den Upphöjde – har valt de mest sublima och ädla uttrycken.

Retorikens vetenskap hjälper till att avslöja versernas avsedda innebörd och att förstå dem. Den hjälper också tolkarna att argumentera för sina tolkningar, jämföra olika åsikter och väga dem mot varandra. Denna typ av tolkning har en stark påverkan på människans själ, eftersom den avslöjar Koranens förunderliga betydelser och får hjärtat att beröras och reflektera över dess djup.

Den målinriktade metoden (al-uslūb al-maqāṣidī)

Denna typ av tolkning syftar till att klargöra versernas avsikt, deras innebörd, effekter, vägledning och hur de överensstämmer med Koranens övergripande syfte. Den visar Koranens storhet, dess ställning, dess djupa påverkan och vikten av att förstå den.

I denna metod analyseras till exempel:

- Tillståndet hos dem som tilltalas i verserna
- Bedömningen av deras handlingar
- Orsaker till framgång eller nederlag
- De egenskaper Gud – den Upphöjde – tillskriver Sin bok: att den är helande, fastlagd, rättvis, välsignad och majestätisk

Denna metod bygger på att tolken har kunskap om:

- Religionens grunder
- Sunnitisk troslära

- Islams rättsliga regler
- Konflikterna mellan profeterna och deras motståndare
- Andra relevanta vetenskaper

Därigenom kan tolken förstå Koranens övergripande syften, versernas avsikter och betydelser, samt tillståndet hos dem som tilltalas.

Den målinriktade tolkningen visar också Guds visdom i att föreskriva olika former av tillbedjan, belöningen för att utföra dem och straffet för att överge dem. Tolken förklarar även verser som vid första anblicken verkar tydliga, men efter tolkning får läsaren känslan av att han läser dem för första gången.

Analytisk tolkning (al-tafsīr al-taḥlīlī)

Ordet ”analys” betyder i språkligt avseende att öppna upp och lösa. I islamisk terminologi avser **analytisk tolkning** en fullständig förklaring och utläggning av Koranens verser.

De flesta klassiska tolkningar har byggt sina verk och metoder på denna typ av analys. Tolken följer den analytiska metoden genom att:

- Förklara orsaken till att versen uppenbarades
- Klargöra dess begrepp och innebörd
- Grammatiskt analysera dess ord (iʿrāb)
- Ange versens tema
- Visa sambandet mellan versen och andra verser
- Relatera till profetens uttalanden (ḥadīth)
- Återge vad följeslagarna och deras efterföljare sagt med autentisk kedja
- Använda relevanta vetenskaper kopplade till versens ämne

Exempel på tolkningar som använder denna metod är:

- Ibn ʿAṭiyya

- al-Shawkānī
- al-Ālūsī
- al-Ṭabarī
- al-Zamakhsharī
- al-Rāzī

Översiktlig tolkning (al-tafsīr al-ijmālī)

I denna typ av tolkning nöjer sig tolken med att ange den allmänna betydelsen av versen eller verserna, utan att gå in på detaljer som grammatik, retorik och liknande.

Den översiktliga tolkningen riktar sig till den breda allmänheten och hjälper så många som möjligt att förstå Koranen. Tolken använder även andra verser, profetiska uttalanden, följeslagarnas utsagor, poesi, visdomsord och liknande som stöd.

Vissa verk som klassificeras som översiktliga har dock gått utöver denna metod och inkluderat detaljerad analys, såsom:

- **Tafsīr al-Jalālayn** av Jalāl al-Dīn al-Maḥallī och Jalāl al-Dīn al-Suyūṭī – som innehåller viss grammatik och läsvarianter som endast lärda förstår

Andra översiktliga tolkningar inkluderar:

- **al-Muṣḥaf al-mufassir** av Muḥammad Wajdī
- **al-Tafsīr al-wasīṭ** utgiven av Islamiska forskningsakademin
- **al-Tafsīr al-ḥadīth** av Muḥammad Darwaza
- **al-Tafsīr al-wāḍiḥ** av Muḥammad Ḥijāzī

I vissa fall kan omfattningen av denna typ av tolkning uppgå till tre gånger storleken på själva mushafen.

Jämförande tolkning (al-tafsīr al-muqāran)

I den jämförande tolkningen presenterar tolken två eller fler uttolkningar av en vers och väger mellan dem utifrån vad han anser vara mest korrekt.

Tolken studerar andra tolkningar, samlar in deras uttalanden, metoder och tillvägagångssätt, och börjar sedan jämföra dem. Han analyserar vad som är upprepat och vad som är nytt, identifierar styrkorna i varje tolkning och påpekar eventuella brister.

Ett exempel på denna metod är **Tafsīr al-Ṭabarī** av Ibn Jarīr al-Ṭabarī, där han återger olika uttolkningar och väger mellan dem.

Tematisk tolkning (al-tafsīr al-mawḍūʿī)

Tematisk tolkning innebär att man förklarar versernas innebörd utifrån ett specifikt ämne. Tolken samlar då alla verser i Koranen som berör detta ämne.

Denna typ av tolkning kan handla om:

- Ett visst begrepp (t.ex. ”umma”)
- En fras eller ett uttryck
- Ett helt ämne (t.ex. ”Guds tjänare” eller ”social etik i Sura al-Ḥujurāt”)

Tolken söker då i hela Koranen efter relevanta verser, förklarar deras innebörd i sina respektive sammanhang och visar hur begreppet används i olika delar av texten.

Denna metod visar islams omfattning och dess självförsörjande karaktär i förhållande till sekulära system. Tolken börjar med att:

1. Välja och namnge ämnet
2. Samla alla relevanta verser utan att utelämna någon
3. Ordna dem kronologiskt efter uppenbarelsens ordning så långt det är möjligt
4. Använda kunskap om uppenbarelsens orsaker (asbāb al-nuzūl), profetiska uttalanden och följeslagarnas förklaringar
5. Förklara varje vers i sitt sammanhang
6. Beakta regler som gäller för allmänna och specifika uttryck, absoluta och begränsade formuleringar, samt upphävda och upphävande verser

Efter detta formulerar tolken en sammanhängande framställning av ämnet baserat på den samlade informationen.

Denna typ av tolkning är en modern utveckling bland samtida uttolkare och förekom inte i äldre tider.

Exempel på verk inom tematisk tolkning av ett enskilt begrepp:

- *”al-Umma – dess arabiska och koraniska betydelse”* av Aḥmad Farḥāt
- *”Ṣabr (tålamod) i Koranen”* av Yūsuf al-Qaraḍāwī

Exempel på tematisk tolkning av ett ämne:

- *”Den judiska personligheten i Koranen – historia, egenskaper och öde”*

Den vetenskapliga metoden (al-uslūb al-taqrīrī al-ʿilmī)

Den vetenskapliga metoden betraktas som den grundläggande formen av korantolkning. Den är den mest använda i avhandlingar och tolkningar, och det är den metod som studenter och lärda förlitar sig på i sina studier och sin förståelse.

I denna metod presenterar tolken varje vers på ett systematiskt och vetenskapligt sätt. Det krävs att tolken behärskar alla verktyg och vetenskaper som är nödvändiga, eftersom han riktar sig till en lärd publik. Han måste också vara väl insatt i de lärdas uttalanden, förstå dem och återge dem korrekt.

De frågor som behandlas i denna metod är varierade och kan omfatta:

- Recitationen av versen, dess innebörd och uppenbarelseorsak
- Betydelsen av ord och uttryck
- Identifiering av det oklara, förklaring av det allmänna, och begränsning av det absoluta
- Trosfrågor som nämns i verserna

Tolken bör vara kunnig i alla vetenskaper som är relevanta för de frågor han behandlar. Om han till exempel tolkar en vers som innehåller en trosfråga, måste han vara insatt i Ahl al-Sunnas troslära och känna till avvikande uppfattningar. Om han undersöker de fromma föregångarnas (salaf) uttalanden om en viss vers, bör han samla alla relevanta uttalanden

och skilja mellan de autentiska och de svaga.

Sättet att presentera det vetenskapliga materialet varierar mellan olika tolkare och mellan olika verk av samma tolkare. Vissa börjar med det korrekta uttalandet och nämner sedan övriga åsikter, medan andra gör tvärtom. Det finns alltså olika tillvägagångssätt inom denna metod.

Den förmanande metoden (al-uslūb al-waʿẓī)

Denna metod är en av de mest verkningsfulla och nyttiga, förutsatt att den bygger på kunskap och insikt. Syftet är att förmana åhörarna, vägleda dem, påminna dem om Guds verser och uppmana till allt gott. Gud – den Upphöjde – säger:

> *”Och minns Guds nåd över er och det Han har uppenbarat för er av Boken och visdomen, med vilket Han förmanar er.”* (Sura al-Baqara, 2:231)

Förmaning som bygger på okunskap är förkastad i islam, även om den ibland kan ha viss effekt. En god förmanare anpassar sitt tilltal efter mottagaren: en syndare som är medveten om sitt fel behöver en annan sorts råd än någon som öppet trotsar utan fruktan.

Förmanaren bör också vara balanserad i sitt tillvägagångssätt – varken överdriven i varning eller i löften – utan växla mellan att inge hopp och att varna.

De som använder denna metod kan delas in i flera kategorier:

- De som talar med rättvisa och följer korrekta metoder, grundade i förståelse av Koranens betydelser och dess vägledning. Exempel: Ibn Taymiyya, al-Saʿdī och andra.
- De som påverkar allmänheten starkt, men vars förmaningar innehåller vissa osanna påståenden på grund av bristande kunskap
- De som har den nödvändiga kunskapen men saknar ett effektivt förmanande tilltal, vilket gör att deras påverkan blir begränsad

Den deduktiva och argumentativa metoden

Den deduktiva metoden (al-uslūb al-istintājī)

Den deduktiva metoden bygger på att utvinna frågor, regler och lärdomar av olika slag från Koranens verser. Det centrala i denna metod är själva processen av att härleda, utvinna och dra slutsatser.

Vissa uttolkare utvinner en enda aspekt ur en vers, medan andra utvinner flera. Syftet med denna metod är att dra nytta av de rättsliga reglerna och visa på Koranens språkliga rikedom.

Metoden hjälper uttolkaren att utveckla sin förmåga till härledning, att arbeta med vetenskapliga verktyg som stödjer slutsatsdragning, att formulera och granska uttalanden, samt att identifiera deras orsaker och grunder.

Den argumentativa metoden (al-uslūb al-ḥijājī)

Denna metod bygger på bevisföring och argumentation. Den används särskilt i försvar av den islamiska lagen (sharīʿa) och i bemötande av dess angripare.

För att använda denna metod måste uttolkaren vara insatt i detaljerna i motståndarnas uttalanden och i metoderna för att bemöta dem. Den som behärskar denna metod och följer dess etiska regler räknas bland dem som kämpar för Koranen.

Vikten av korantolkning (ʿIlm al-tafsīr)

Gud – den Upphöjde – har uppenbarat Koranen för att människor ska förstå och begrunda den, och tillämpa dess innehåll med insikt och medvetenhet. Denna målsättning uppnås genom korantolkningens vetenskap.

Gud befallde Sin profet Muḥammad – frid och välsignelser över honom – att tolka Koranen och förklara dess innebörd. Han säger:

> *”Och Vi har sänt ned Påminnelsen till dig för att du ska klargöra för människorna vad som har uppenbarats till dem, så att de må begrunda.”* (Sura al-Naḥl, 16:44)

Följeslagarna brukade komma till profeten för att fråga om det som var oklart för dem, och han förklarade det för dem.

Iyās ibn Muʿāwiya liknade den som läser Koranen utan förståelse med människor som har en bok i mörkret utan en lampa – de kan inte förstå innehållet förrän ljuset kommer och avslöjar det.

Al-Suyūṭī hänvisade till Koranens vers:

> *”Han ger visdom till den Han vill, och den som har fått visdom har fått något mycket gott.”* (Sura al-Baqara, 2:269)

Med ”visdom” avses här kunskap om Koranen.

Korantolkning är en av de mest prioriterade vetenskaperna för en muslim att studera, eftersom den leder till förståelse av Guds ord, stärker tron och fördjupar insikten i den främsta källan till islamisk lag – Koranen.

Intresset för att förstå Koranen fanns redan från den första uppenbarelsen. När ängeln Jibrīl uppenbarade den för profeten, skyndade sig profeten att memorera den av rädsla för att glömma något. Då kom Guds befallning:

”Rör inte din tunga för att skynda dig med den. Det är Vi som samlar den och reciterar den. När Vi reciterar den, följ då dess recitation. Sedan är det Vi som förklarar den.”